

БИОМОРФОЛОГІЧНА ТА БІОЛОГІЧНА СТРУКТУРИ ФЛОРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ПИРЯТИНСЬКИЙ»

О. Коваленко

*Національний науково-природничий музей НАН України
вул. Б. Хмельницького, 15, Київ 10601, Україна
e-mail: corydalis@ukr.net*

Проаналізовано біоморфологічну структуру флори Національного природного парку «Пирятинський». Встановлено, що вона типова для регіональних флор помірних широт Голарктики й відображає домінування безрозеткових і напіврозеткових, безкореневищних і короткореневищних трав'янистих полікарпиків із літньозеленим типом вегетації. Адвентивний компонент зміщує розподіл біоморф у бік більш термофільних флор. З'ясовано, що на розподіл видів за типом запліднення впливає ценотичне й оселишне різноманіття національного парку. У флорі національного парку переважають ентомогами, також значна участь анемогамів, а автомогами та гідрогами представлені меншою кількістю видів. Найчастіше додатковою стратегією запліднення слугує автогамія, яка є вимушеним способом утворення діаспор в умовах, що не сприяють перехресному запиленню. Досліджено стратегії дисемінації видів флори НПП. Встановлено, що специфікою компоненти аборигенних рослин є вагома роль балістохорів і гідрохорів, тоді як з-поміж алохтонних елементів виокремлюється численна група антропохорів. Успішна дисемінація часто супроводжується поєднанням механізмів розповсюдження діаспор. Як результат пристосування до строкатих еколого-ценотичних умов НПП й антропогенного пресингу у представників флори виокремилась 70 стратегія дисемінації. Найчастіше трапляється поєднання пристосувань до анемохорії, барохорії та епізоохорії. Розподіл видів за кольором оцвітини є типовим для голарктичних флор. На відміну від давньосередземноморських, субтропічних і тропічних флор, спостерігається знижена частка рослин із червоним та пурпуровим забарвленням на фоні суттєвого збільшення ролі фіолетово- й рожевоквіткових видів. Проаналізовано особливості флорифікації спонтанної флори НПП «Пирятинський». Невідповідність кліматичних умов до оптимуму видів-вселенців зумовлює зміщення піку фенограми флорифікації у адвентивної фракції на липень–вересень.

Ключові слова: біоморфологічна структура, національний природний парк «Пирятинський», життєва форма, аналіз флори

Біоморфологічний аналіз є інформативним методом класифікації різнорівневих флористичних і ценотичних систем, що знайшов своє застосування у порівняльній флористиці, фітосоціології та популяційній біології. Біоморфологічна структура флори є наочним відображенням давніх і сучасних процесів флорогенезу, а її аналіз дає змогу виявити шляхи морфологічних пристосувань рослин до еколого-ценотичних умов конкретних місцезростань, визначити на основі лабільності життєвих форм широту їхньої екологічної пластичності й виступає надійним критерієм адаптації флори до антропогенного впливу.

Особливої актуальності набувають дослідження біоморфологічної структури різнорівневих фітосистем природно-заповідних територій найвищого рангу, однією з яких є Національний природний парк (далі НПП) «Пирятинський», що був створений у 2009 р. на площі 12 028,42 га.

У системі біогеографічного районування України [10] територія НПП належить до Низиннодніпровського й Удайсько-Хорольського районів Лівобережнопридніпровсько-Середньоросійської підпровінції Східноєвропейської провінції Лісостепової підзони Неморальної зони Атлантично-Європейського сектору Помірного поясу та характеризується переважанням степових і східноєвропейських видів флори та фауни, домінуючою роллю широколистянолісового й засоленолучного типів рослинності.

Територія НПП «Пирятинський» має велике видове, ценотичне і флористичне багатство [6].

Матеріали та методи

Дослідження рослинного покриву НПП «Пирятинський» проводили упродовж 2008–2017 рр. із використанням маршрутно-польових флористичних, геоботанічних, варіаційно-статистичних і популяційно-біологічних методів. Конспект флори національного парку налічує 1174 види вищих судинних рослин із 509 родів, 122 родин, 55 порядків, 16 підкласів і 9 класів, що належать до 6 відділів рослинного царства [6].

Біоморфологічний блок аналізу флори включає 10 параметрів, які диференціюють види згідно з основною життєвою формою у розумінні І.Г. Серебрякова [9], а також за елементами лінійної системи біоморф В.М. Голубева [3]: типом надземних пагонів, типом кореневої системи, типом підземних пагонів і характером вегетації. Ці відомості доповнюються біологічними характеристиками способу запилення [12], дисемінації [8], забарвлення квітки [1, 7, 11], ступеня опушення пагонів рослин [1] і фенології цвітіння.

Результати і їхнє обговорення

Відповідно до розподілу основних життєвих форм у спонтанній флорі НПП «Пирятинський» переважають трав'янисті полікарпіки (718; 61,1 %). Їхня чисельність майже втричі вища, ніж монокарпиків (250; 21,1 %). В аборигенній фракції флори перевага трав'янистих багаторічників над однорічниками ще більш показова (673; 69,6 % та 143; 14,8 % відповідно), тоді як для адвентивної компоненти характерне обернене співвідношення цих життєвих форм – монокарпіки (107; 51,4 %) більш ніж удвічі численніші за полікарпиків (45; 21,63 %).

Екологічні умови місцезростань значною мірою зумовлюють тип надземних пагонів. Як і в більшості мезотермофільних флор Голарктичного флористичного царства, у флорі НПП «Пирятинський» спостерігається рівноважне співвідношення рослин із безрозетковими (562; 47,8 %) та напіврозетковими (526; 44,8 %) надземними пагонами. Подібний розподіл характерний також для деяких інших конкретних флор Лівобережного Придніпров'я [2, 5]. Рослини з розетковими пагонами представлені 87 видами (7,4 %).

Аборигенна фракція флори має подібний розподіл життєвих форм. Спостерігається незначне переважання напіврозеткових рослин (450; 46,5 %), тоді як безрозеткові незначно кількісно поступаються їм (434; 44,9 %).

Адаптація рослин до зовнішніх факторів часто виражається в опушенні поверхні, що відіграє важливу роль у газообміні, транспірації, захисті, формуванні буферного шару повітря, рецепції патогенів і в підтриманні складних взаємозв'язків усередині угруповань [1]. Відповідно до типу опушення, рослини НПП «Пирятинський» переважно неопушені (552; 47,0 %), набагато менше опушених видів – 269 (22,9 %) і злегка опушених – 245 (20,8 %). Найменше густоопушених видів (100; 8,5 %). Подібний розподіл спостерігається в аборигенній фракції флори, в адвентивній фракції флори трохи підвищений рівень злегка опушених (47; 22,6 %) і опушених (56; 26,9 %) видів, тоді як густоопушених видів лише 6 (2,9 %).

Адвентивна фракція флори вирізняється значним переважанням безрозеткових видів (128; 61,5 %) на фоні зниженої участі напіврозеткових (76; 36,5 %) і майже повної відсутності розеткових життєвих форм (4; 1,9 %).

За типом кореневої системи у спонтанній флорі національного парку переважають стрижнекореневі (614; 52,3 %) біоморфи над мичкуватокореневими (548; 46,6 %). Це свідчить не лише про хорошу представленість на території національного парку сухих, добре закріплених субстратів, скільки є результатом синантропізації флори, адже в аборигенній фракції панують види з мичкуватою кореневою системою (511 проти 445 стрижневокореневих видів), в адвентивній – зі стрижневою (169 проти 37 мичкуватокореневих). Рослин без коренів у спонтанній флорі налічується 13 видів (1,1 %), які в аборигенній фракції представлені паразитами та водяними рослинами, а в адвентивній – лише представниками роду *Cuscuta* L.

Особливості підземних пагонів видів флори НПП відображають характер субстрату, особливо такі його риси як рухливість і зволоженість. У спонтанній флорі домінують безкореневищні (445; 37,9 %) види, що є прямим наслідком антропогенної трансформації флори. В адвентивній фракції їхня частка становить 75,0 % (156 видів). Численними є безкореневищні види і в аборигенній фракції флори (289; 29,9 %), де їм незначно поступається фракція короткокореневищних рослин (276; 28,5 %).

За характером вегетації у флорі НПП «Пирятинський» домінують літньозелені рослини (691; 58,8 %), що зумовлено наявністю холодного зимового періоду. Аборигенна фракція налічує 519 видів (53,7 %) літньозелених рослин, тоді як адвентивна – 172 (82,7 %).

Для 39 видів спонтанної флори характерний стійкий вічнозелений феноритмотип (3,3 %). Більшість із них є елементами аборигенної фракції (36; 3,7 %), і лише 3 (1,4 %) – адвентивні. Види з таким типом вегетації надзвичайно цікаві в біогеографічному аспекті, тому що їхнє становлення відбувалося за кліматичних умов, відмінних від термофітоградієнтів помірної зони Голарктики. Вічнозелені види є представниками древнього гідрофільного ядра флори (*Lemnetea*, *Potametea*, *Littorellietea*, *Alnetea*) та глибоко бореалізованими представниками псамофітних і дериватних угруповань хвойних лісів у мікропониженнях рельєфу борової тераси р. Удай (*Vaccinio-Piceetea*). На частку ефемерів і ефемероїдів припадає 59 видів (5,0 %), і лише 5 із них (2,4 %) належать до адвентивної фракції флори.

У флорі національного парку переважають ентомогами (838; 71,3 %), також значною є участь анемогамів (313; 26,6 %). На види, яким притаманна автогамія, припадає 11,1 % (135 видів). Ще менше представників флори – гідрогами (44; 3,7 %).

Подібні співвідношення між видами за типами запилення отримано також для флор Високогір'я Карпат [11], Дунайського біосферного заповідника [4], природної флори Гірської Середньої Азії [7] й, очевидно, є характерними рисами флор Голарктичного флористичного царства.

Аборигенний і адвентивний компоненти флори за даними показниками майже не відрізняються. Серед алохтонних елементів майже немає гідрогам (2; 0,9 %), але широко представлені автогами (31; 14,9 % проти 104; 10,7 % для аборигенної фракції флори) й ентомогами (154; 74,0 % проти 684; 70,7 %). Деякі види флори НПП «Пирятинський» мають кілька способів запліднення (табл. 1). Такі види індіферентно розподілені між екоценофітонами й ценофлорами. Найчастіше додатковою стратегією запліднення слугує автогамія, – це вимушений спосіб утворення діаспор в умовах, які не сприяють перехресному запиленню. Для багатьох видів узлісних і лісових угруповань характерні пристосування для анемо- й ентомогамії.

Переважаючим типом розповсюдження діаспор у спонтанній флорі НПП «Пирятинський» є анемохорія (634; 54,0 %). Її успішність полягає у наявності відкритих місцевостей. Анемохори домінують і в аборигенній (525; 54,3 %), і в адвентивній (116; 55, 7 %) фракціях флори, причому в останній їхня роль важливіша.

Таблиця 1

Стратегії запліднення видів флори НПП «Пирятинський»

Стратегія запліднення	Спонтанна флора		Аборигенна фракція		Адвентивна фракція	
	Абс.	Відн., %	Абс.	Відн., %	Абс.	Відн., %
Автогамія	14	1,19	9	0,93	5	2,40
автогамія-анемогамія	2	0,17	2	0,21	0	0,00
автогамія-анемогамія-гідрогамія	1	0,09	1	0,10	0	0,00
автогамія-анемогамія-ентомогамія	8	0,68	6	0,62	2	0,96
автогамія-гідрогамія	1	0,08	1	0,10	0	0,00
автогамія-ентомогамія	109	9,28	85	8,78	24	11,54
Анемогамія	280	23,83	232	23,97	48	23,08
анемогамія-гідрогамія	1	0,09	1	0,10	0	0,00
анемогамія-ентомогамія	21	1,79	18	1,86	3	1,44
Гідрогамія	38	3,23	36	3,72	2	0,96
гідрогамія-ентомогамія	3	0,26	3	0,31	0	0,00
Ентомогамія	697	59,32	572	59,09	125	60,09

Рослини з балістохорією численні у спонтанній флорі (133; 11,3 %) та її аборигенній фракції (128; 13,2 %), і лише 12 адвентивних видів (5,8 %) мають пристосування до цього типу дисемінації.

Розгалужена річкова система та хороша збереженість перезвожених екоотопів сприяє широкій представленості гідрохорії (164; 14,0 %) як способу розповсюдження діаспор. Її роль вагома виключно для автохтонних рослин (51; 17,0 %), адвентивних гідрохорів у флорі НПП – лише 17 видів (5,2 %).

Антропохори посідають передостаннє місце у спектрах дисемінації спонтанної флори (105; 8,9 %) та її аборигенної фракції (75; 7,8 %). В адвентивній фракції вони займають третю позицію, лише незначно чисельно поступаючись анемохорам і барохорам (100; 48,1 %).

Мірмекхорію як спосіб дисемінації використовують 66 видів (5,6 %), які представлені як в аборигенній (51; 5,3 %), так і в адвентивній (17; 8,1 %) фракціях флори.

Успішна дисемінація часто супроводжується поєднанням механізмів розповсюдження діаспор. Як результат пристосування до строкатих еколого-ценотичних умов НПП й антропогенного пресингу у представників флори виокремилась 70 стратегія дисемінації (табл. 2). Найчастіше трапляється поєднання пристосувань до анемохорії, барохорії та епізоохорії. Види з такими пристосуваннями широко представлені як у ценофлорах класів *Alnetea* та *Salicetea*, так і у квазіприродних угрупованнях класів *Agrostietea* та *Galio-Urticetea*. Більш ніж по 5 % від кількості видів у спонтанній флорі припадає на анемохорів-барохорів, що найчастіше трапляються в лісових і чагарникових фітоценозах, барохорів-ендзоохорів, які тяжіють до термоксерофільних умов степових, псамофітних та узлісних угруповань і барохорів-гідрохорів, які превалюють у складі прибережноводних екосистем. Для антропогенотрансформованих фітоценозів характерне зростання ролі анемохорів-антропохорів.

Адаптивне значення забарвлення квітки ще не повністю з'ясоване, але цілком вірогідно, що воно відображає коеволюцію видів флори та фауни певної території, відіграє роль у терморегуляції рослин, пристосуванні до екстремальних умов [1]. З часу першої

Таблиця 2

Стратегії дисемінації видів флори НПП «Пирятинський»							
№	Стратегія дисемінації	Абс.	%	№	Стратегія дисемінації	Абс.	%
1	Анемохорія	170	14,47	36	антропохорія-барохорія-епізоохорія	5	0,43
2	анемохорія-барохорія-епізоохорія	105	8,94	37	балістохорія-гідрохорія	5	0,43
3	Барохорія	83	7,06	38	барохорія-гідрохорія-ендозоохорія	5	0,43
4	анемохорія-барохорія	62	5,28	39	ендозоохорія-гідрохорія	5	0,43
5	барохорія-ендозоохорія	62	5,28	40	анемохорія-антропохорія-епізоохорія	4	0,34
6	барохорія-гідрохорія	61	5,19	41	анемохорія-гідрохорія-епізоохорія	3	0,26
7	анемохорія-балістохорія	57	4,85	42	балістохорія-ендозоохорія	3	0,26
8	анемохорія-антропохорія	48	4,09	43	барохорія-ендозоохорія-мірмекохорія	3	0,26
9	Балістохорія	48	4,09	44	епізоохорія	3	0,26
10	автомеханохорія-барохорія-ендозоохорія	37	3,15	45	автомеханохорія-антропохорія	2	0,17
11	анемохорія-барохорія-гідрохорія	30	2,55	46	автомеханохорія-антропохорія-барохорія	2	0,17
12	анемохорія-ендозоохорія	30	2,55	47	автомеханохорія-барохорія	2	0,17
13	Автомеханохорія	27	2,3	48	анемохорія-балістохорія-гідрохорія	2	0,17
14	анемохорія-антропохорія-барохорія-епізоохорія	25	2,13	49	анемохорія-балістохорія-гідрохорія-епізоохорія	2	0,17
15	автомеханохорія-мірмекохорія	24	2,04	50	анемохорія-барохорія-ендозоохорія-епізоохорія	2	0,17
16	Гідрохорія	24	2,04	51	антропохорія-барохорія-ендозоохорія	2	0,17
17	антропохорія-барохорія	17	1,45	52	антропохорія-гідрохорія-епізоохорія	2	0,17
18	анемохорія-антропохорія-барохорія-ендозоохорія	16	1,36	53	балістохорія-гідрохорія-ендозоохорія	2	0,17
19	Ендозоохорія	16	1,36	54	балістохорія-епізоохорія	2	0,17
20	автомеханохорія-анемохорія	13	1,11	55	гідрохорія-ендозоохорія	2	0,17
21	антропохорія-барохорія-ендозоохорія	13	1,11	56	автомеханохорія-анемохорія-антропохорія	1	0,09
22	Мірмекохорія	13	1,11	57	автомеханохорія-анемохорія-антропохорія-барохорія	1	0,09
23	анемохорія-барохорія-ендозоохорія	12	1,02	58	автомеханохорія-анемохорія-гідрохорія	1	0,09
24	антропохорія-ендозоохорія	12	1,02	59	автомеханохорія-балістохорія	1	0,09
25	барохорія-мірмекохорія	11	0,94	60	автомеханохорія-ендозоохорія-мірмекохорія	1	0,09
26	барохорія-балістохорія	9	0,77	61	анемохорія-антропохорія-барохорія-гідрохорія	1	0,09
27	анемохорія-балістохорія-ендозоохорія	8	0,68	62	анемохорія-гідрохорія-ендозоохорія	1	0,09
28	анемохорія-мірмекохорія	8	0,68	63	антропохорія	1	0,09
29	гідрохорія-епізоохорія	8	0,68	64	антропохорія-автомеханохорія-барохорія-ендозоохорія	1	0,09
30	анемохорія-антропохорія-барохорія	7	0,6	65	антропохорія-балістохорія	1	0,09
31	анемохорія-гідрохорія	7	0,6	66	антропохорія-гідрохорія	1	0,09
32	автомеханохорія-гідрохорія	6	0,51	67	антропохорія-гідрохорія-ендозоохорія	1	0,09
33	барохорія-епізоохорія	6	0,51	68	антропохорія-ендозоохорія-мірмекохорія	1	0,09
34	анемохорія-барохорія-гідрохорія-епізоохорія	5	0,43	69	антропохорія-епізоохорія	1	0,09
35	анемохорія-барохорія-мірмекохорія	5	0,43	70	ендозоохорія-епізоохорія	1	0,09

розвідки І.І. Гранітова [7], досліджень Р.В. Камеліна [7] та Р.І. Бурди [1] новий матеріал із вказаної проблеми не з'являвся, проте широкі порівняння за даним показником мають значну перспективу. Більшість рослин НПП «Пирятинський» мають невиразне забарвлення квітки (309; 26,3 %), що характерно також для аборигенної фракції флори (261; 19,9 %). У адвентивній компоненті вони займають третю позицію (48; 23,1 %). Види з білим (2478; 21,1 %) і жовтим (264; 25,5 %) кольорами квітки у спонтанній флорі НПП майже еквівалентно представлені, як в її аборигенній (192; 19,9 % – білоцвіті; 215; 22,2 % – жовтоцвіті), так і в адвентивній (56; 26,9 % – білоцвіті; 49; 23,6 % – жовтоцвіті) фракціях. Такі види забарвлення також домінують у флорі України, Криму, флорах-ізолятах південно-східної України [1], флорі Гірської Середньої Азії та Південно-Західних Кизилкумів [7]. Це дає підстави припустити, що даний розподіл видів за кольором квітки є типовим для голарктичних флор. Відносна участь білоцвітих рослин у флорі НПП – типова для теперішніх флор [1]. Порівняно з давньосередземноморськими, субтропічними і тропічними [7] флорами, у флорі НПП «Пирятинський» помітно зменшена кількість рослин із червоним (21; 1,8 %) і пурпуровим (53; 4,5 %) забарвленням квітки. Натомість суттєво збільшена роль фіолетово- (52; 4,4 %) та рожевоквіткових (107; 9,1 %) рослин.

Характер цвітіння представників флори – типовий для регіональних флор помірної зони Голарктики (рис. 1). Флорифікація максимального числа видів припадає на травень, червень, липень і серпень. Тривалість квітучості значно варіює, у більшості видів вона становить 1,5–3 місяці (943; 80,2 %), менше видів із довгим (120; 11,1 %) і коротким (112; 10,4 %) періодом флорифікації, що також відображає фізико-географічні та кліматичні умови території НПП «Пирятинський» загалом. Фенологія цвітіння видів аборигенної фракції у загальних рисах збігається з такою для спонтанної флори.

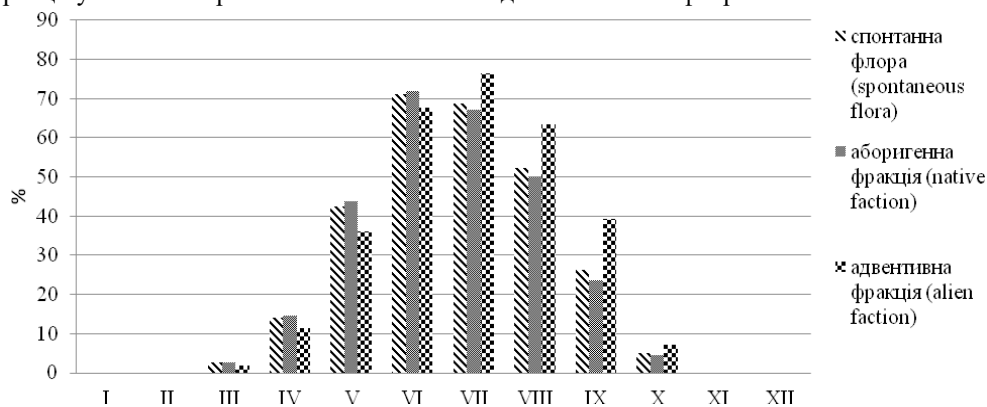

Рис. 1. Фенограма флорифікації видів спонтанної флори та її фракцій

Невідповідність умов Лівобережного Придніпров'я для видів-вселенців зумовлює зміщення піку фенограми флорифікації членів адвентивної фракції на липень–вересень.

Таким чином, біоморфологічна структура флори НПП «Пирятинський» – типова для регіональних флор помірних широт Голарктики та відображає домінування безрозеткових і напіврозеткових, безкореневищних і короткокореневищних трав'янистих полікарпиків із літньозеленим типом вегетації. Адвентивний компонент зміщує розподіл біоморф у бік більш термофільних флор.

На розподіл видів за типом запліднення впливає ценотичне й оселищне різноманіття національного парку. У спонтанній флорі переважають ентомогами, висока участь анемогамів, тоді як автогами та гідрогами суттєво їм поступаються (44; 3,7 %).

Переважаючим типом розповсюдження діаспор у спонтанній флорі й обох її фракціях є анемохорія. Специфікою компоненти аборигенних рослин є вагома роль балістохорів і гідрохорів, тоді як з-поміж чужинних видів виокремлюється численна група антропохорів.

Розподіл видів за кольором оцвітини є типовим для голарктичних флор. На відміну від давньосередземноморських, субтропічних і тропічних флор спостерігається знижена частка рослин із червоним і пурпуровим забарвленням на фоні суттєвого збільшення ролі фіолетово- та рожевоквіткових видів.

Оскільки серед чужинних видів флори НПП переважають ксерофітні гідроморфи, в адвентивній фракції спостерігається переважання злегка опушених і опушених видів порівняно з аборигенною.

Флорифікація більшості видів флори припадає на травень, червень, липень і серпень. Спектр цвітіння видів аборигенної фракції в загальних рисах збігається з такою для спонтанної флори. Невідповідність кліматичних умов до оптимуму видів-вселенців зумовлює зміщення піку фенограми флорифікації в адвентивної фракції на липень–вересень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бурда Р.И.* Критерии адаптации региональной флоры к антропогенному влиянию // Изучение биологического разнообразия методами сравнительной флористики: материалы IV Раб. совещ. по сравн. флористике. СПб., 1998. С. 260–272.
2. *Гальченко Н.П.* Регіональний ландшафтний парк «Кременчуцькі плавні». Рослинний світ. К.: Фітосоціоцентр, 2006. 176 с.
3. *Голубев В.Н.* Принцип построения и содержание линейной системы жизненных форм покрытосеменных растений // Бюлл. МОИП. Отд. биол. 1972. Т. 77, № 6. С. 72–80.
4. *Дубина Д.В., Шеляг-Сосонко Ю.Р.* Дунайський біосферний заповідник. К.: Фітосоціоцентр, 2003. 459 с.
5. *Жигаленко О.А.* Флора, рослинність та соціологічна цінність Ічнянського національного природного парку: автореф. дис. ... канд. біол. наук. К., 2011. 24 с.
6. *Коваленко О.А.* Аналіз флори НПП „Пирятинський“ // Укр. ботан. журнал. 2014. Т. 71. № 4. С. 460–470.
7. *Камелин Р.В.* Флорогенетический анализ естественной флоры горной Средней Азии. Л.: Наука. Ленингр. отд., 1973. 356 с.
8. *Левина Р.Е.* Способы распространения плодов и семян. М.: Наука, 1957. 358 с.
9. *Серебряков И.Г.* Экологическая морфология растений. М.: Высшая школа, 1962. 378 с.
10. *Удра И.Ф.* Новый методологический подход к региональному биогеографическому районированию на примере территории Украины // Вісн. Нац. наук.-природн. музею. 2003–2004. № 2–3. С. 128–144.
11. *Чотик В.І.* Високогірна флора Українських Карпат. К.: Наукова думка, 1976. 269 с.
12. *Faegri K., Pijl L.* Principles of Pollination Ecology. Oxford: Pergamon, 1979. 256 pp.

Стаття: надійшла до редакції 25.10.17

доопрацьована 29.03.18

прийнята до друку 24.05.18

**BIOMORPHOLOGICAL STRUCTURE OF FLORA OF THE
NATIONAL NATURE PARK “PYRIATYNSKY”****O. Kovalenko**

*National Museum of Natural History, NAS of Ukraine
15, B. Khmelnytskyi St., Kyiv 10601, Ukraine
e-mail: corydalis@ukr.net*

The biomorphological structure of the flora of the National Nature Park “Pyryatynsky” is analyzed. It is found that it is typical for the regional floras of the temperate latitudes of the Holarctic. The dominance of semi-rosette and non-rosette, non-rhizome and short-rhizome herbaceous perennials with summer-green type of vegetation is discussed. The fraction of alien species shifts the life-form’s distribution toward more thermophilic flora. In the flora of the national park species with entomogamy prevail. A significant proportion of wind-pollinated species are presented in spontaneous flora, its native and alien fractions. Self-pollinated and water-pollinated plant species are represented by fewer species. Most often, as an additional fertilization strategy, autogamy is used, which is a forced way to form diaspores in conditions that do not contribute to cross-pollination. Dissemination strategies of flora NPP species are explored. It has been established that aboriginal fraction includes plants with ballistic dissemination and distribution seeds by the water. The allochthonous element of flora has a numerical group of anthropochores. Successful dissemination is often accompanied by a combination of mechanisms for the dissemination. As a result of adaptation to the varied ecological-cenotic conditions of the national park and anthropogenic pressure, among species of the flora we identified 70 strategy of dissemination. The most common is combination of adaptations to anemochoria, barochoria and epizoochoria. The distribution of species by the color of the perianth is typical for the Holarctic floras. In contrast to the ancient Mediterranean, subtropical and tropical flora, there is a reduced proportion of plants with red and purple coloration, with a significant increase in the role of plants with violet and pink flowers. The peculiarities of florifying of spontaneous flora of national park are analyzed. The discrepancy of the climatic conditions with the optimum of alien species causes the fluctuation of the phenogram of florification in the adventive fraction for July-September.

Keywords: biomorphological structure, National Nature Park “Pyryatynsky”, life form, analysis of flora